

Οικονομικά - Εταιρικά Νέα

Πρόβλεψη - σοκ από την ΤτΕ για το 2030 - Καμπανάκι για απασχόληση, δημογραφικό, ασφαλιστικό

Ηχηρό καμπανάκι για τις επιπτώσεις που θα έχει στο ασφαλιστικό σύστημα και στο δημογραφικό πρόβλημα της χώρας το χαμηλό –σε σχέση με την Ε.Ε.– ποσοστό απασχόλησης στην αγορά εργασίας χτυπάει η Τράπεζα της Ελλάδος.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις που περιλαμβάνει η έκθεσή της για τη Νομισματική Πολιτική, ο ενεργός πληθυσμός ηλικίας 15-64 ετών στην Ελλάδα θα μειωθεί σχεδόν κατά 300.000 άτομα έως το 2030. Η κατάσταση χειροτερεύει μέσα στις επόμενες δεκαετίες και το 2050 ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός θα έχει μειωθεί σχεδόν κατά 2 εκατ. άτομα, δημιουργώντας ένα ασφυκτικό πλαίσιο στη λειτουργία του ασφαλιστικού συστήματος, που πρακτικά θα οδηγήσει σε περιορισμό των παροχών κυρίως για τις νεότερες γενιές.

Στο κεφάλαιο της έκθεσης για τις εξελίξεις στην απασχόληση και την αγορά εργασίας η ΤτΕ, αφού αναλύει τα δεδομένα και τις εκτιμήσεις για τα ποσοστά συμμετοχής του εργατικού δυναμικού στην απασχόληση, εκθέτει σήμα κινδύνου για τη λήψη μέτρων ενίσχυσης της απασχόλησης σε όλες τις ηλικίες, ώστε να αποτραπούν δυσμενείς επιπτώσεις στη βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος και στην κοινωνική συνοχή.

Στο επίμαχο απόσπασμα η ΤτΕ αναφέρει τα εξής: "Η επιταχυνόμενη γήρανση του πληθυσμού τις επόμενες δεκαετίες αναμένεται να επηρεάσει δυσμενώς την αγορά εργασίας, αποτελώντας σημαντικό παράγοντα αβεβαιότητας. Σύμφωνα με τις τελευταίες προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στο βασικό σενάριο προβλέπεται ότι ο ενεργός πληθυσμός ηλικίας 15-64 ετών στην Ελλάδα θα μειωθεί από 6.624 χιλ. άτομα το 2023 σε 6.200 χιλ. άτομα το 2030 και σε 4.681 χιλ. άτομα το 2050. Η αξιολογία αυτή συρρικνώνει τον ενεργό πληθυσμό θα έχει σημαντικές συνέπειες στην αγορά εργασίας και στη βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος, ενώ επιπλέον θα δημιουργήσει ουσιαστικά προβλήματα στην κοινωνική συνοχή".

Αν και έχουν γίνει πολλά και σημαντικά βήματα και η αγορά εργασίας έχει αναπτυχθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, ως αποτέλεσμα της οικονομικής μεγέθυνσης, αλλά και της υλοποίησης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, εντούτοις το εργατικό δυναμικό δεν έχει διευρυνθεί, όπως παρατηρεί η ΤτΕ, υπογραμμίζοντας ότι:

1. Το ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό ηλικίας 15-64 ετών, που ορίζεται ως ο λόγος του εργατικού δυναμικού προς τον συνολικό πληθυσμό, παραμένει σημαντικά χαμηλότερο στην Ελλάδα (69,5% το 2023 από 67,8% το 2015) από ό,τι στην Ε.Ε.-27 (75,0% το 2023 από 71,9% το 2015). Αν και διαχρονικά έχει αυξηθεί, είναι το δεύτερο χαμηλότερο ποσοστό μεταξύ των 27 κρατών-μελών, υπερβαίνοντας μόνο αυτό της Ιταλίας.

2. Η συνεχής αύξηση της απασχόλησης και η μείωση του ποσοστού ανεργίας έχουν περιορίσει σημαντικά τη δεξαμενή του διαθέσιμου προς πρόσληψη ειδικευμένου αλλά και ανειδίκευτου προσωπικού. Η στενότητα στην αγορά εργασίας κατέγραψε σημαντική άνοδο μετά την πανδημία και η δυναμική της διατηρήθηκε το 2023, με τις επιχειρήσεις να δυσκολεύονται να βρουν προσωπικό για να καλύψουν τις ανάγκες τους. Είναι προφανές ότι τα χαμηλά ποσοστά συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό αποτελούν τροχοπέδη στην περαιτέρω αύξηση της συνολικής απασχόλησης και, κατ' επέκταση, στη μακροχρόνια οικονομική ανάπτυξη.

3. Είναι επιτακτική η ανάγκη για τη λήψη μέτρων και τη διαμόρφωση κατάλληλων πολιτικών που θα βοηθήσουν τους εργαζομένους να παραμείνουν στην αγορά εργασίας και τους μη οικονομικά ενεργούς να εισέλθουν σε αυτήν, έτσι ώστε να αυξηθεί το ποσοστό συμμετοχής, συγκλίνοντας προς τον μέσο όρο της Ε.Ε.-27, αλλά και να καλυφθεί η αυξημένη ζήτηση εργατικού δυναμικού από τις επιχειρήσεις.

Μοντέλο ενεργού γήρανης στην απασχόληση

Καθώς το μοντέλο της "ενεργού γήρανης" αποτελεί μία από τις βασικές προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων, οι άνω των 65 ετών, επισημαίνει η Τράπεζα της Ελλάδος, θα αποτελούν σε μερικά χρόνια μια δεξαμενή εργατικού δυναμικού. Το ποσοστό συμμετοχής στις ηλικίες 65-74 ετών αναμένεται να ανέλθει από 9,8% το 2023 σε 9,9% έως το 2030, 16,8% το 2050 και 24,3% το 2070. Στην εξέλιξη αυτή θα συμβάλει όχι μόνον η ανάπτυξη της οικονομίας και η αυξανόμενη ζήτηση εργαζομένων από πλευράς των επιχειρήσεων, αλλά και η άρση των αντικινήτρων (περικοπή υψηλού ποσοστού της σύνταξης) για τους εργαζόμενους συνταξιούχους.

Η Ελλάδα υστερεί στα ποσοστά απασχόλησης έναντι της Ε.Ε. Μία από τις κύριες αιτίες που συγκρατούν τα ποσοστά απασχόλησης ιδίως των γυναικών είναι ο ρόλος που έχουν αναλάβει στην παροχή φροντίδας εξαρτημένων μελών της οικογένειας (ανήλικων παιδιών και υπερηλίκων).

Στην Ελλάδα το ποσοστό απασχόλησης για τις γυναίκες με το μικρότερο παιδί ηλικίας 0-2 ετών ήταν 60,4% το 2021, ενώ για τις γυναίκες με τα μικρότερα παιδιά ηλικίας 3-5 ετών και 6-14 ετών τα ποσοστά απασχόλησης ήταν 57,0% και 62,9% αντίστοιχα.

Το εκπαιδευτικό επίπεδο είναι άλλος ένας σημαντικός παράγοντας της απασχόλησης των γυναικών, καθώς οι γυναίκες με παιδιά είναι πολύ πιθανότερο να απασχοληθούν εάν έχουν υψηλό μορφωτικό επίπεδο (ποσοστό απασχόλησης 76,8% το 2021) παρά εάν έχουν μεσαίο ή χαμηλό μορφωτικό επίπεδο (ποσοστά απασχόλησης 51,6% και 39,8% αντίστοιχα).

Σημαντικό, όμως, είναι το χάσμα μεταξύ Ελλάδος και Ε.Ε. ως προς τα ποσοστά συμμετοχής των νέων ηλικίας 15-29 ετών στο εργατικό δυναμικό. Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat για το 2023, το 44,8% του πληθυσμού 15-29 ετών στην Ελλάδα συμμετέχει ενεργά στο εργατικό δυναμικό (είτε ως απασχολούμενοι είτε ως άνεργοι), ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην Ε.Ε.-27 είναι υψηλότερο (56%).

Score: Κίνδυνος για τη βιωσιμότητα των χρεών στις μεγαλύτερες οικονομίες

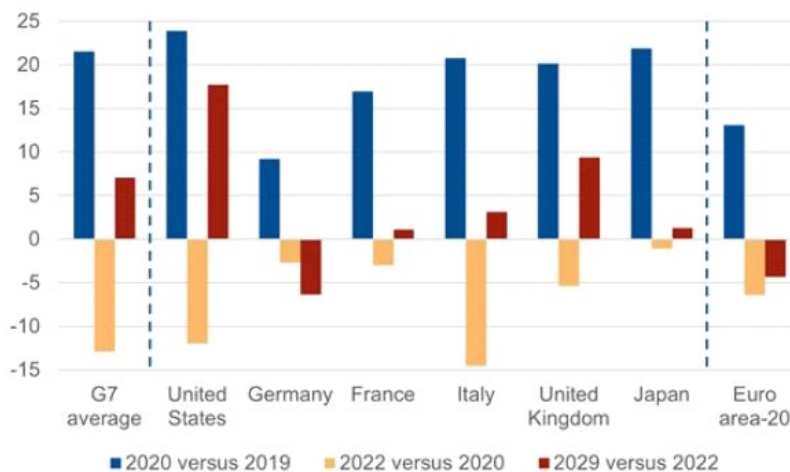
«Καμπανάκι» για τη βιωσιμότητα των χρεών στις μεγάλες οικονομίες χτυπά η Score Ratings, επισημαίνοντας ότι οι δημοσιονομικοί κανόνες πολλών κυβερνήσεων του G7 δεν επαρκούν για να ανακόψουν την αύξηση των χρεών, την ώρα που τα υψηλότερα επιτόκια αλλά και οι εκλογικές αναμετρήσεις περιπλέκουν τη δημοσιονομική προσαρμογή.

Ο οίκος αξιολόγησης (την έκθεση παρουσιάζει το MR) εκτιμά ότι τα χρέη (ως ποσοστό του ΑΕΠ) θα συνεχίσουν να αυξάνονται στις περισσότερες χώρες του G7, καθώς οι δημοσιονομικοί κανόνες έχουν αποδυναμωθεί περαιτέρω από την πανδημία και μετά.

«Οι εκλογές σε αρκετές χώρες του G7 –Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ για φέτος- δεν αναμένεται να οδηγήσουν σε μετεκλογική στροφή της τροχιάς του χρέους τους», σημειώνει ο αναλυτής της Score, Dennis Shen. «Προβλέπουμε ότι το δημόσιο χρέος του G7 θα αυξηθεί στο 135,2% του ΑΕΠ έως το 2029, πλησιάζοντας τα πρόσφατα υψηλά του 2020 στο 139,6%. Αυτή η αύξηση οφείλεται κυρίως στο αυξανόμενο χρέος των ΗΠΑ, που αποτελούν το σημείο αναφοράς ως ο μηδενικού ρίσκου δανειολήπτης στον κόσμο».

Figure 1: G7 debt ratios declined in 2020-22 but have since increased

Changes in general government debt ratios, pps of GDP

Συνέχεια..

Όπως εξηγεί η Score, ως ο εκδότης των ασφαλέστερων ομολόγων του κόσμου, οι ΗΠΑ έχουν λιγιστά κίνητρα να μειώσουν το χρέος τους, παρά τις προειδοποιήσεις από τους οίκους αξιολόγησης και τις δημοσιονομικές αρχές γύρω από τους μακροπρόθεσμους δημοσιονομικούς κινδύνους.

Στην Ευρωζώνη, ο οίκος περιμένει ελλείμματα άνω του 3% του ΑΕΠ στη Γαλλία έως και το 2029, με αποτέλεσμα το γαλλικό χρέος να προβλέπεται ότι θα αυξηθεί σταδιακά στο 113% του ΑΕΠ από 110,6% στα τέλη του περασμένου έτους, καθιστώντας τη χώρα ευάλωτη στις περαιτέρω ανησυχίες των επενδυτών.

Η μετάδοση των αναταράξεων (contagion) από τη Γαλλία στις άλλες χώρες της Ευρωζώνης έχει υπάρξει ήπια μέχρι στιγμής, όμως η Score τονίζει ότι η Ιταλία παρουσιάζει δημοσιονομικό ρίσκο, αφού το χρέος της αναμένεται να αυξηθεί στο 143,6% του ΑΕΠ έως το 2029, από 137,3% στα τέλη του 2023.

Η Γερμανία παραμένει μια εξαίρεση μέσα στο G7, με ελλείμματα κάτω του 2% του ΑΕΠ φέτος και τα επόμενα χρόνια και με προβλέψεις για μείωση του χρέους.

Εν τω μεταξύ, η Score σημειώνει ότι το Ηνωμένο Βασίλειο βρίσκεται σε παρόμοια θέση με τις ΗΠΑ, με δεδομένο ότι αντιμετωπίζει μια σημαντική αύξηση του χρέους του στο 110% του ΑΕΠ έως το 2029, από 101% το 2023.

«Οι μήνες της μίνι δημοσιονομικής κρίσης πριν από δύο χρόνια πιθανότατα δεν είναι αρκετές από μόνες τους για να διασφαλιστεί η σφικτή δημοσιονομική πολιτική μετά τις κοινοβουλευτικές εκλογές», σημειώνει ο Shen.

Πάντως, η Score αναβάθμισε πρόσφατα τις προοπτικές της αξιολόγησης της Ιαπωνίας σε σταθερές από αρνητικές, καθώς ο πληθωρισμός στηρίζει τις προοπτικές του χρέους.

Τα επιτόκια και η βιωσιμότητα του χρέους

Η εκτίμηση ότι τα επιτόκια θα παραμείνουν σε υψηλότερα επίπεδα για περισσότερο καιρό αλλάζει τα πράγματα για τις κυβερνήσεις, τονίζει η Score, καθώς τα αυξανόμενα χρέη θέτουν ζητήματα μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας αλλά και περιορίζουν τα δημοσιονομικά περιθώρια κινήσεων των κυβερνήσεων σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα.

Πριν την πανδημία, τα πολύ χαμηλά επιτόκια διασφάλιζαν ότι οι πληρωμές τόκων μειώνονταν ακόμα και την ώρα που οι κυβερνήσεις αύξαναν τον δανεισμό τους. Σήμερα, η αναλογία των κρατικών δαπανών που προορίζονται για την εξυπηρέτηση του χρέους αυξάνεται, καθώς τα παλαιότερα χρέη αναχρηματοδοτούνται σε υψηλότερα επιτόκια.

«Οι οικονομίες του G7 που εμφανίζουν αύξηση του χρέους τους -όπως η Γαλλία, η Ιταλία, το Ηνωμένο Βασίλειο και οι ΗΠΑ- πρέπει να βρουν τρόπους να ενισχύσουν το δημοσιονομικό πλαίσιό τους και να επιτύχουν επαρκή δημοσιονομική προσαρμογή, ακόμα και ενώ απολαμβάνουν σημαντικά θεσμικά πλεονεκτήματα», τονίζει ο Shen.

Το νέο placement της Εθνικής και η δημιουργία του 5ου τραπεζικού πόλου

«Τραπεζικός ανασχηματισμός» έρχεται εντός του δεύτερου εξαμήνου του έτους, με αφορμή τις ταχύτερες εξελίξεις των τελευταίων ημερών, τόσο στο μέτωπο της δημιουργίας του πέμπτου τραπεζικού πόλου, όσο και στην προοπτική απομάκρυνσης του Δημοσίου από τις συστημικές τράπεζες, εν προκειμένω από την Εθνική. Την ίδια στιγμή, το βλέμμα του SSM, που εξαίρει «με το χέρι στην καρδιά», όπως είπε χθες το μέλος του Εποπτικού Συμβουλίου της EKT, Elizabeth McCaul, τις ελληνικές τράπεζες, προειδοποιεί για επαγρύπνηση και προσπάθεια διατήρησης της κερδοφορίας και ισχύος, εν όψει επερχόμενων προκλήσεων και κινδύνων.

Το τοπίο στην ελληνική τραπεζική αγορά αλλάζει και δεν περιορίζεται σε τοπικούς παίκτες μόνο. Καλά πληροφορημένες πηγές θέλουν τα περιθώρια κέρδους στη χώρα να προσελκύουν νέες τράπεζες, fintech και μη, με τον ανταγωνισμό να οξύνεται περαιτέρω -κάτι που αποτελεί και το σκεπτικό πίσω από τον πέμπτο υπό σύσταση τραπεζικό πόλο.

Η αγορά έχει ήδη προεξοφλήσει τη Συμφωνία Μετόχων για την κεφαλαιακή ενίσχυση της Attica Bank -ως απαραίτητο βήμα για τη συνέχιση της λειτουργίας της και την ολοκλήρωση της συγχώνευσης με την Παγκρήτια- και το σχετικό πλαίσιο, καθώς φαίνεται θέμα ωρών να ανακοινωθεί επισήμως. Αλλωστε, σήμερα, 5 Ιουλίου, εκπνέει η προθεσμία που έχει θέσει ο Ελόπτης, η Τράπεζα της Ελλάδος, προκειμένου η Attica Bank να παρουσιάσει τον τρόπο κάλυψης των ελλειμμάτων, που θα προκύψουν αναγκαστικά από τις ζημιές που θα επιφέρει το κόστος δρομολογούμενων τιτλοποιήσεων, εν όψει της εξυγίανσης του ισολογισμού της και της υποβολής σχετικού αιτήματος στον Ηρακλή III. Όπως αντιστοίχως θα ισχύσει και για τα Μη Εξυπηρετούμενα Λάνεια της Παγκρήτιας. Δύο τράπεζες μη συστημικές, που έχουν ρίξει όλο το βάρος στην εξυγίανση των ισολογισμών τους από τα βάρη του παρελθόντος. Υπό τη διοίκηση της Ελένης Βρεττού (Attica) και του Αντώνη Βαρβολομαίου (Παγκρήτια).

Οικονομικοί παράγοντες θεωρούν δεδομένη τη Συμφωνία Μετόχων, καθώς σε διαφορετική περίπτωση αμφότερες οι τράπεζες θα καταδικάζονταν σε εποπτικές αποφάσεις τελείως διαφορετικές από αυτές που αναμένονται οσονούπω. Η Τράπεζα της Ελλάδος, σε συνέχεια επιστολής της με αποδέκτη την Attica, περιμένει από ώρα σε ώρα τα απαραίτητα έγγραφα και τις συναφείς διαβεβαιώσεις, προκειμένου να συνεχιστούν οι διαδικασίες που θα οδηγήσουν στη συγχώνευση και τη δημιουργία ενός ισχυρού και υγιούς πέμπτου πυλώνα στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

Η Συμφωνία Μετόχων αφορά επί της ουσίας τους δύο βασικούς μετόχους της Attica, το ΤΧΣ, που συμμετέχει κατά 72,5%, και τη Thrivent, συμφερόντων Μπάκου - Καϊμενάκη - Εξάρχου. Η τελευταία (Thrivest Holdings) ελέγχει το 44% των μετοχών της Παγκρήτιας, η οποία με τη σειρά της συμμετέχει επίσης κατά 5% στην Attica. Το 7,6% των μετοχών κατέχει ο ΕΦΚΑ, το 4% το ΤΜΕΛΕ και το υπόλοιπο ποσοστό μικρομέτοχοι, κάτω του 5% έκαστος.

Και όσο οι λεπτομέρειες του deal της χρονιάς (αν όλα ευοδωθούν εγκαίρως) είναι στην τελική τους επεξεργασία, οι προβολές πέφτουν στην Εθνική Τράπεζα, που είναι προ των πυλών ενός δεύτερου πακέτου πώλησης μετοχών εκ μέρους του Δημοσίου. Ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας, Κωστής Χατζηδάκης, έδωσε χθες τον τόνο των προθέσεων της κυβέρνησης «για μέσα στο 2024», αφήνοντας το ποσοστό ανοιχτό, λέγοντας ότι «το Δημόσιο θα μειώσει περαιτέρω τη συμμετοχή του», με σενάρια να το θέλουν να κρατάει μια μικρή συμμετοχή, ίσως κάτω του 10%, αν δεν επικρατήσει η άποψη για πλήρη πώληση. Σήμερα η συμμετοχή του ΤΧΣ στην Εθνική είναι στο 18,5%, μετά το πολύ επιτυχημένο placement του φθινοπώρου του 2023, μέσω του οποίου κορυφαία διεθνή επενδυτικά funds αγόρασαν το 22% του μετοχικού κεφαλαίου της τράπεζας με τον υψηλότερο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας στην ελληνική αγορά.

Καλά πληροφορημένες πηγές θέλουν το νέο πακέτο πώλησης να οδεύει προς φθινόπωρο, με τον Σεπτέμβριο ως επικρατέστερο μήνα, για λόγους που ταιριάζουν και με την... ατζέντα των διεθνών επενδυτών (ακολουθούν ως γνωστόν οι αμερικανικές εκλογές τον Νοέμβριο, όταν η διεθνής επενδυτική κοινότητα θα έχει το βλέμμα στραμμένο σε άλλη κατεύθυνση). Το ποσό που θα διατεθεί τελεί υπό συζήτηση, με το Δημόσιο να θέλει ίσως να κρατήσει ένα ποσοστό.

Όσο για την Εθνική Τράπεζα, η οποία θα βρεθεί στο επίκεντρο του νέου διαγωνισμού αποεπένδυσης, ο CEO της Τράπεζας, Παύλος Μυλωνάς, περιέγραψε τον ρόλο ως απλά διεκπαιρωτικό κατά τις επιταγές του υπουργείου Οικονομίας. Όπως διευκρίνισε χθες χαρακτηριστικά: «Το Δημόσιο είναι ο επενδυτής, ο επενδυτής αποφασίζει και εμείς εκτελούμε τα σχέδιά του».

Πηγή: The Power Game

Αυξημένη κατά 12,9% η κίνηση στο «Ελευθέριος Βενιζέλος» τον Ιούνιο

Σε 3,30 εκατ. ανήλθε η επιβατική κίνηση του αεροδρομίου της Αθήνας κατά τη διάρκεια του Ιουνίου, αυξημένη κατά 12,9% σε σύγκριση με τα επίπεδα του Ιουνίου 2023.

Τόσο η εγχώρια όσο και η διεθνής επιβατική κίνηση ξεπέρασαν κατά 7,5% και 15,4% τα αντίστοιχα περυσινά μεγέθη.

Συνολικά, κατά τους πρώτους έξι μήνες του έτους, η κίνηση του αεροδρομίου έφθασε τους 14,01 εκ. επιβάτες, σημειώνοντας άνοδο της τάξης του 16%. Η επιβατική κίνηση, τόσο του εσωτερικού, όσο και του εξωτερικού, παρουσίασαν αύξηση της τάξης των 8,6% και 19,5% αντίστοιχα.

Επιβατική Κίνηση

ΕΠΙΒΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ	Κίνηση Εσωτερικού			Κίνηση Εξωτερικού			Συνολική Κίνηση		
	2024	2023	%2024/2023	2024	2023	%2024/2023	2024	2023	%2024/2023
Ιανουάριος	486.187	457.741	6,2%	1.115.815	989.806	12,7%	1.602.002	1.447.547	10,7%
Φεβρουάριος	493.307	441.221	11,8%	1.114.465	916.769	21,6%	1.607.772	1.357.990	18,4%
Μάρτιος	593.749	526.937	12,7%	1.413.072	1.143.637	23,6%	2.006.821	1.670.574	20,1%
Απρίλιος	687.485	660.968	4,0%	1.797.152	1.476.997	21,7%	2.484.637	2.137.965	16,2%
Μάιος	895.265	809.778	10,6%	2.115.240	1.728.956	22,3%	3.010.505	2.538.734	18,6%
Ιούνιος	994.350	925.029	7,5%	2.306.387	1.998.208	15,4%	3.300.737	2.923.237	12,9%
Σύνολο	4.150.343	3.821.674	8,6%	9.862.131	8.254.373	19,5%	14.012.474	12.076.047	16,0%

Ο αριθμός των πτήσεων στον Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών κατά τη διάρκεια των έξι πρώτων μηνών του 2024 ανήλθε σε 119.853, καταγράφοντας αύξηση της τάξης του 13,5% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2023. Τόσο οι πτήσεις εσωτερικού όσο και οι διεθνείς πτήσεις σημείωσαν άνοδο κατά 6,4% και 19,0% σε σχέση με το 2023.